

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐-๒๒๔๔-๒๐๗๐-๗๓

เรื่อง กลไกตามรัฐธรรมนูญเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
ผู้เรียบเรียง นายชงคชาญ สุวรรณมณี วิทยากรชำนาญการพิเศษ สำนักวิชาการ
ออกอากาศ กรกฎาคม ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้มีกลไกป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ด้วยมีเจตนารมณ์ที่จะขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมให้กับประชาชนชาวไทยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้รัฐสามารถบริการประชาชนด้วยความเสมอภาค สะดวก รวดเร็ว สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยมีกลไกสนับสนุน ดังนี้

๑. การคัดกรองคุณสมบัติก่อนเข้าสู่เส้นทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้บัญญัติหลักเกณฑ์คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพิ่มเติมเข้มงวดมากขึ้น เช่น ต้องไม่เคยต้องคำพิพากษารัฐประหาร หรือเคยพ้นตำแหน่งเพราะฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง อีกทั้ง ต้องไม่เป็นเจ้าของ หรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน และบัญญัติให้ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี “ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์”

๒. บทลงโทษนักการเมืองที่ทุจริตการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) สามารถลงโทษผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ทุจริตได้ ๒ ช่วง คือ ๑) ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ และถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งมีส่วนรู้เห็นในการทุจริตการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกิน ๑ ปี ทั้งนี้ อำนาจการระงับสิทธิชั่วคราวให้เป็นที่สุด ๒) ภายหลังจากการประกาศผลการเลือกตั้งแล้วมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการทุจริตในการเลือกตั้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลผู้นั้น โดยศาลฎีกาสามารถเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลา ๑๐ ปี

๓. การยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยสภา กรณีที่เห็นว่าสมาชิกสภาคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา ร้องต่อประธานสภาที่ตนเป็นสมาชิกเพื่อส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ส่วนกรณีที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้นักการเมืองดังกล่าวพ้นจากสมาชิกภาพ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หากการกระทำโดยคณะรัฐมนตรีมีส่วนรู้เห็นหรือรับรู้แต่ไม่ได้ทำการยับยั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา สามารถร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยเพื่อขอให้คณะรัฐมนตรีพ้นไปทั้งคณะได้

การลงมติไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหาร รัฐธรรมนูญฉบับใหม่บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิด

อภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้ และหากที่ประชุมมีมติไม่ไว้วางใจด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งไป

๔. การยื่นเรื่องขอให้เพิกถอนสิทธิของนักการเมืองโดยองค์การอิสระ โดยกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) มีอำนาจยื่นเรื่องขอให้ศาลฎีกาพิเคราะห์วินิจฉัยเพิกถอนความเป็นสมาชิกภาพของนักการเมืองได้ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า มีนักการเมืองคนใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม เช่น เนื่องด้วยความผิดฐานกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ หรือไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ หรือแม้แต่การฝ่าฝืนหรือยอมตนอยู่ใต้อาณัติของพรรคการเมือง เป็นต้น ส่วนคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ยื่นเรื่องขอให้ศาลฎีกาพิเคราะห์เพิกถอนสิทธิของนักการเมืองที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง และนักการเมืองที่มีความผิดฐานมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติหรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจใช้หน้าที่และอำนาจขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และถ้ามีความผิดจริงจะถูกเพิกถอนสิทธิหรือถูกตัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต และอาจจะถูกตัดสิทธิเลือกตั้งไม่เกิน ๑๐ ปี ด้วยก็ได้

๕. องค์การอิสระมีหน้าที่รัดเข็มขัดไม่ให้เกิดประชานิยม โดยการกำหนดหน้าที่ของรัฐในการรักษาวินัยการเงินการคลัง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่บัญญัติให้รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืน ซึ่งคำว่า “วินัยการเงินการคลังของรัฐ” ได้แทรกอยู่ตามมาตราต่าง ๆ ที่มีผลผูกมัดให้การทำงานงบประมาณรายจ่ายประจำปีต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ โดยกำหนดให้องค์กรอิสระเป็นผู้กำกับเรื่องวินัยการเงินการคลังเพื่อสร้างหลักประกันว่ารัฐจะอยู่ภายใต้กรอบวินัยการเงินการคลัง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่บัญญัติให้ผู้ตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ให้คำปรึกษาให้คำแนะนำหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน และสามารถส่งลงโทษทางปกครองได้

นอกจากนี้ ยังให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเสนอผลการตรวจสอบการกระทำที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐและอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การเงินการคลังของรัฐอย่างร้ายแรงต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อพิจารณา และถ้าคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเห็นพ้องด้วยกับผลการตรวจสอบดังกล่าวให้ปรึกษาหารือร่วมกับกกต. และ ป.ป.ช. หากที่ประชุมร่วมกันเห็นพ้องกับผลการตรวจสอบนั้นให้ร่วมกันมีหนังสือแจ้งสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และ คณะรัฐมนตรี เพื่อทราบโดยไม่ชักช้าและให้เปิดเผยผลการตรวจสอบดังกล่าวต่อประชาชน เพื่อประโยชน์ในการระงับหรือยับยั้งความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่การเงินการคลังของรัฐ

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้กำหนดหน้าที่ของปวงชนชาวไทยให้บุคคลมีหน้าที่ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบในทุกรูปแบบ รวมทั้งกำหนดหน้าที่ของรัฐไว้ด้วยว่า “รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้านการทุจริต หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

เพื่อให้กลไกตามรัฐธรรมนูญประสบผลสำเร็จได้จริง ต้องมุ่งเน้นในการส่งเสริมและพัฒนา “คน” ให้เป็นส่วนที่มีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยการส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร หรือแนวทางการปลูกฝังให้ประชาชนทุกระดับเข้าใจและเกิดจิตสำนึกด้านการต่อต้านการทุจริต พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตอย่างเข้มแข็ง โดยต้องได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของสังคม มีการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และที่สำคัญต้องยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ที่ได้รับฉายาว่า “รัฐธรรมนูญฉบับปราบโกง”

